ROCZNIK SPYTKOWICKI
nr 5(2026), s. 5-7
Licencja: CC BY-NC-ND 4.0

Od redakcji

Szanowni Państwo,
oddajemy do Państwa rąk jubileuszowy, piąty numer „Rocznika Spytkowickiego". Gdy w roku 2022 spod maszyn drukarskich wyszedł numer pierwszy, rocznica drewniana wydawała się odległa. Dzisiaj, w listopadzie 2026 r., stała się ona faktem. A choć skromna, stwarza jednak pretekst do pierwszych podsumowań działalności czasopisma.

W pięciu numerach „Rocznika Spytkowickiego" ukazało się dotychczas 38 tekstów, w tym 20 artykułów recenzowanych (poddanych podwójnej anonimowej recenzji). Każde z opracowań prezentuje wysokie walory poznawcze oraz warsztatowe. Tematycznie niemal wszystkie dotyczyły zagadnień historycznych przybliżających dzieje ziemi spytkowickiej oraz zatorskiej od wczesnego średniowiecza do połowy XX w. Ponadto na łamach czasopisma opublikowane zostały: jeden tekst omawiający kwestie socjohydrologiczne oraz jeden z pogranicza architektury, historii i sztuki. W sumie swoje prace w „Roczniku Spytkowickim" ogłosiło 19 autorów, wśród których znaleźli się zarówno profesjonalni badacze przeszłości, jak i jej pasjonaci. Zdecydowaną większość tworzyli historycy związani ze środowiskiem krakowskim, reprezentujący różne uczelnie i instytucje, w tym: Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Krakowie, Archiwum Narodowe w Krakowie, a także Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk. Wszystkim dotychczasowym Autorom pięknie dziękujemy i zapraszamy Ich do dalszego publikowania na łamach „Rocznika".

W tym miejscu więcej uwagi poświęćmy najnowszemu numerowi czasopisma. Składają się na niego cztery artykuły recenzowane, dwa teksty w dziale „Miscellanea", dwa wspomnieniowe oraz – tradycyjnie – kronika wydarzeń gminnych za rok 2025. W pierwszej części „Rocznika" znalazły się wywody znanego już naszym Czytelnikom Krzysztofa Saferny – historyka młodego pokolenia, który związany jest z krakowskim Uniwersytetem Komisji Edukacji

Narodowej (UKEN). Opublikował on ważki tekst pt. *Gospodarstwo stawowe w dobrach spytkowickich od XV do XVIII wieku*, przybliżający tematykę gospodarki rybnej obecnej w rejonie Spytkowic i Zatora w czasach średniowiecznych i nowożytnych. Drugi artykuł został przygotowany przez Mirosława Płonkę – adiunkta w Instytucie Historii i Archiwistyki UKEN – i nosi tytuł: *Spis opodatkowanej ludności wsi Bachowice i Miejsce z 1673 roku*. Przedłożone na jego kartach tezy oraz analizy źródłoznawcze dają znakomity obraz struktury społecznej i kondycji finansowej XVII-wiecznej wsi polskiej na przykładzie Bachowic. Autorem kolejnego tekstu – *Źródeł do dziejów ziemi spytkowickiej w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie, cz. 1: Metryki gruntowe* – jest Konrad Meus, dyrektor Instytutu Historii i Archiwistyki UKEN. Artykuł ten otwiera serię tekstów będących rozwinięciem wyników badań przeprowadzonych na potrzeby powstającej monografii historycznej gminy Spytkowice. Omówieniu poddano dwie metryki gruntowe: „józefińską", sporządzoną pod koniec XVIII w., oraz „franciszkańską" – z początku XIX w. Oryginały obu metryk przechowywane są obecnie w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie. Z kolei *Bachowicka parafia w czasie II wojny światowej i „roku pierwszego". Zapis kronikarski ks. Jana Marszałka z prologiem ks. Franciszka Gołby* to tytuł artykułu zamykającego część recenzowaną „Rocznika Spytkowickiego". Tekst wyszedł spod pióra znanej mieszkańcom gminy Spytkowice z wcześniejszych numerów Łucji Marek – badaczki związanej zawodowo z krakowskim Oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej – i jest zwieńczeniem cyklu trzech tekstów poświęconych losom tutejszych parafii w okresie II wojny światowej, a opracowanych na podstawie miejscowych kronik kościelnych. Wcześniejsze teksty ukazały się na kartach „Rocznika" w latach 2022 i 2025[1].

Dwa kolejne artykuły znalazły się w „Miscellaneach". Oba dotyczą dziejów Bachowic i mieszkańców tej wsi. Pierwszy, pt. *Wyszli z Bachowic w świat*, opracowali Kazimierz Dębski oraz Paweł Sieprawski. Jest to swoiste kompendium wiedzy na temat wybranych mieszkańców Bachowic, którzy osiągnęli sukces na płaszczyźnie zawodowej i społecznej. Drugi tekst, *Kulturalny zakątek Bachowic. Historia powstania i działalności Klubu Rolnika w Bachowicach*, przygotowany przez Joannę Dębską, dotyka tematyki związanej z drugą połową XX w. – opowiada o działającym w latach 1964–1973/1974 tytułowym Klubie Rolnika, będącym centrum kultury ówczesnych Bachowic.

[1] Zob. Ł. Marek, *Spytkowicka parafia w czasie drugiej wojny światowej. Zapis kronikarski ks. Stanisława Piątka*, „Rocznik Spytkowicki" 2022, nr 1, s. 63-91; eadem, *Ryczowska parafia w czasie II wojny światowej i „roku pierwszego". Zapis kronikarski ks. Leopolda Jędrzejczyka oraz ks. Władysława Kani*, „Rocznik Spytkowicki" 2025, nr 4, s. 73-108.

W piątym numerze „Rocznika” nie umieszczono – jak to zwyczajowo przyjęto – recenzji, wszak ta część musiała ustąpić miejsca wspomnieniom o dwóch zmarłych w ostatnim czasie historykach, pośrednio związanych z ziemią spytkowicką. Mowa tutaj o zmarłym w grudniu ubiegłego roku profesorze Andrzeju Nowakowskim – autorze szeregu publikacji naukowych na temat powiatu wadowickiego (w tym książek poświęconych wybranym zagadnieniom wsi Spytkowice oraz Ryczów), a także o zmarłym nagle 4 maja 2026 r. doktorze docencie Romanie Masyku ze Lwowa – od 2025 r. członku Rady Naukowej „Rocznika”, specjalizującym się w historii XX w.

Tradycyjnie numer czasopisma kończy się kroniką wydarzeń kulturalnych, które miały miejsce w gminie Spytkowice w roku 2025.

Życzymy udanej lektury!
Redakcja